

Kozma Gábor

Regionális gazdaságtan

Geográfus és földrajz tanár szakos hallgatók számára

Debrecen, 2003

Tartalomjegyzék

Bevezetés	5
1. A regionális gazdaságtan általános megközelítésben	7
1.1. A regionális gazdaságtan tárgya és kialakulása	7
1.2. A közgazdaságtan és a regionális gazdaságtan	8
1.3. A gazdaságföldrajz és a regionális gazdaságtan	10
1.4. A jegyzet felépítése	10
2. A telephelyelméletek	11
2.1. A neoklasszikus telephelyelméletek	11
2.1.1. A mezőgazdasági neoklasszikus telephelyelméletek	11
2.1.2. Az ipari neoklasszikus telephelyelméletek	17
2.1.2.1. A költség-minimalizálási iskola	17
2.1.2.2. A bevétel-maximalizálási iskola	21
2.1.2.3. Integrálási kísérletek	25
2.1.2.4. A kifizetődő termelés térbeli határai elmélet	26
2.1.3. Neoklasszikus elméletek a szolgáltatásban	31
2.1.4. A neoklasszikus elméletek kritikája	34
2.2. A viselkedésföldrajzi elmélet	35
2.3. A vállalatok földrajza elmélet	37
2.3.1. A vállalat és környezete közötti kölcsönhatások	38
2.3.2. A vállalatokon belüli átalakulások területi következményei	42
2.4. A strukturalista megközelítés	46
3. A telepítőtényezők	50
3.1. A természeti környezet	51
3.1.1. A természeti környezet megítélésének változása	51
3.1.2. A természeti környezet egyes elemeinek hatása	53
3.1.2.1. Az éghajlat hatása	53
3.1.2.2. A domborzat hatása	56
3.1.2.3. A víz hatása	57
3.1.3. A természeti környezet által kínált erőforrások osztályozása	58
3.2. A nyersanyagok	58
3.3. A termelési tényezők	60
3.3.1. A munkaerő	60
3.3.2. A tőke	64
3.3.3. A föld	67
3.4. A kereslet	70
3.5. Az infrastruktúra	74
3.5.1. Az infrastruktúra fogalma	74
3.5.2. Az infrastruktúra jellemzői	75
3.5.2.1. Az infrastruktúra típusai	75
3.5.2.2. Az infrastruktúra hatása a gazdasági és társadalmi életre	75

3.5.3. Az egyes infrastrukturális ágazatok területi hatásai	76
3.5.3.1. A közlekedés	76
3.5.3.2. Az energiaellátás	81
3.5.3.3. A nem-anyagi infrastruktúra területi hatásai	81
3.6. Az agglomeratív tényezők	82
3.6.1. A belső megtakarítás	82
3.6.2. A külső megtakarítás	84
3.7. A kormányzat regionális politikája	88
3.8. A technológiai viszonyok	89
4. A gazdasági élet csomópontjainak jellemzése	92
4.1. A csomópontok térbeli elrendeződése	92
4.2. A csomópontok nagysága	95
4.3. A csomópontok közötti áramlások	99
5. A térbeli hálózatok	101
5.1. A térbeli hálózatok kialakulására ható tényezők	101
5.2. A térbeli hálózatok fejlődése	105
5.3. A térbeli hálózatok típusai	113
5.4. A térbeli hálózatok jellemzése	114
6. A térbeli gazdasági növekedés elméletei	117
6.1. A regionális gazdasági növekedés elméletei	117
6.1.1. Az export-bázis elméletek	117
6.1.2. A tőke és a munkaerő régiók közötti mozgásán alapuló elméletek	120
6.1.3. A technikai fejlődésen alapuló modellek	123
6.1.3.1. A hosszú hullámok elmélete	123
6.1.3.2. A növekedési pólus elmélete	127
6.1.3.3. A termék-életciklus elmélete	128
6.1.4. A munkaerő és a munkafolyamatok megszervezésével kapcsolatos elméletek	135
6.1.4.1. A területi munkamegosztás elmélete	135
6.1.4.2. A regulációs iskola	140
6.1.5. A Friedmann-modell	148
6.2. A nemzetközi gazdasági növekedés elméletei	152
6.2.1. A modernizációs elmélet	152
6.2.2. A függőségi elmélet	156
6.2.3. A vilárendszer elmélet	159
7. Az innovációk diffúziója	162
7.1. Az innovációk diffúziójának általános szabályai	162
7.2. Az újdonságok térbeli terjedése	168
Felhasznált irodalom	176
Ábrák jegyzéke	185
Táblázatok jegyzéke	188